UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

1) Vaig néixer a Barcelona, al carrer de Cortines, el 1929. Estudis primaris al "Colegio Pelayo", del Portal Nou, amb un mestre d'aquells que deien: "La langa con sangre entra". La guerra. Exili del meu pare a França. La mare fent feines per les cases per no morir-nos de fam. Als 14 anys entro a treballar d'aprenent (o sigui, a tirar de carro) en una distribuï/dora de materials electrics i faig la teneduria de llibres a l'"Academia Fernández" del carrer de la Princesa. Estudio angles pel meu compte i, després, durant un any, amb un professor particular sense títol. L'Antoni Jaume ens ensenya, a mi i a una colla d'amics, catala i literatura catalana d'una manera clandestina. Llegeixo literatura anglesa i nord-americana. El 1955 faig un viatge d'estudis a Londres, i l'any seguent m'embarco cap a l'Argentina per casar-me amb la que encara és la meva muller. Tinc dos fills.

A Catalunya haviabfet teatre, com actor, en un quadre d'afeccionats, a "Germanor Barcelonina". En tornar del servei militar (1953), integro la Comissió de Cultura de la "Penya Cultural Barcelonesa". Publiquem una revista ciclostilada Inquietud. Dictem cursos de llengues amb la intenció que els alumnes aprenguin també el catala, car els exercicis de traducció calia fer-los a la nostra llengua, que aquells anys, com tothom sap, era prohibida. Organitzem conferencies amb figures tan destacades com Carles Riba, Alexandre Cirici, Jordi Sarsanedas... fins que intervé la policia. Faig coneixença amb Ricard Salvat, el qual dirigeix una obreta que jo havia traduit, L'Home que va neixer per morir penjat de Richard Hughes. Contactes amb Joan Triadú i Albert Manent. En aquells temps, calia preservar, si més no, el foc sagrat de la llengua i la literatura catalanes.

En arribar a Buenos Aires, després de treballar un parell d'anys en un despatx, entro a l'Editorial Poseidon, de Joan Merli, on faig de corrector i supervisió d'originals, i comenco a traduir novel.les policials al castella. Paral.lelament, inicio activitats al Casal de Catalunya. Faig de sevretari de redacció de la revista Catalunya. Durant tres anys (a partir del 1962) dirigeixo el Quadre Escenic del Casal. Després de fundar amb d'altres compatriotes Obra Cultural Catalana, hi dirigeixo un seguit de sessions de teatre llegit i actuat. Tant en una entitat com a l'altra hi he dictat conferencies sobre literatura catalana.

Per guanyar-me les garrofes, he fet diverses feines, i actualment treballo en una editorial.

2) Arran d'haver col.laborat amb el Grup Joventut Catalana de Buenos Aires en l'organització d'una exposició de llibres catalans (que tingué una gran repercusió a la premsa d'aquesta ciutat), a principis dels anys 60 vaig establir contacte amb el senyor Cendrós d'Ayma. Amb l'afany de col.laborar en el redreçament de l'edició de llibres en llengua catalana, em vaig oferir com a traductor, tot enviant-li com a carta de presentació la traducció de Del pont estant d'Arthur Miller, que havia fet per ser representada al Casal de Catalunya. El senyor Joan Oliver, que dirigia la col.lecció Proa, em va escriure tot seguit oferint-me de traduir una novel.la, que podia triar entre tres o quatre títols d'autors diferents. Vaig escollir Palmeres salvatges de Faulkner (traducció que fins ara encara no ha estat publicada).

UAB Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

3) Fins al moment present, dec haver anostrat una trentena de llibres d'autors anglesos i nord-americans, entre novel.les i obres teatrals. Els autors van de Faulkner a Forster, passant per Henry Miller, Hemingway, Anais Nin, Thackeray, Burgess, Lawrence, Henry James, Durrell, etc. I potser les obres més sobresoritnts són, a part les ja esmentades més amunt, El brogit i la fúria (tampoc no publicada encara), Primavera negra, Tropic de CAncer, Tropic de Capricorn, El temps dels assassins, Per qui toquen les campanes, Fira de vanitats, L'amant de Lady Chatterley, Clea, La taronja mecanica, etc. I entre els textos dramatics, Un tramvia anomenat Desig, La gata damunt la teulada, Equus. També he traduit La personalitat neurotica del nostre temps de Karen Horney.

Tinc dos llibres editats, El teatre catala de postguerra (Portic, 1973) i Pedrolo contra els límits (Ayma, 1980), així co prolegs a obres de Miller, Faulkner, Anais Nin, Margaret Mitchell, Lawrence, Sinclair Lewis, etc. Al calaix dormen alguns assaigs inedits (per bé que uns quants foren premiats als Jocs Florals de l'exili), contes i poemes. Curiosament, un conte, Tant se val tot.o. o no? (finalista al Santamaria de 1967) ha estat publicat a El Pont N°69, Ed. Arimany, i a "El conte del diumenge", N°18, Ed. Prometeo, amb un proleg de Joaquim Carbó.

També he publicat treballs a Catalunya, Ressorgiment, Aplec de Buenos Aires i Serra d'Or i Estudis escenics de Barcelona. Alguns articles de l'Aplec els han reproduit al Diari de Barcelona, El Maresme, Regió 7, El Llamp i a alguna publicació de la diaspora.

4) Penso que els mitjans de comunicació visual, sobretot la TV i el vídeo, han modificat els habits culturals de la societat actual, en detriment del de la lectura. De més a més, sembla que s'ha produit una degradació en la qualitat del que en podriem dir literatura popular, que actualment esta representada per aquest ersatz literari que coneixem com a best-seller, i que antigament era conreada per autors que ara considerem classics, com Thackeray, Dickens, Hugo, Balzac, etc. Al seu temps, aquests escriptors els llegia practicament tothom que sabia llegir. Fira de vanitats, per exemple, fou publicada en un periodic en forma seriada, a mida que Thackeray l'anava escrivint acuitat per tota mena de problemes personals i economics, i el públic l'esperava amb candeletes. Ara, en canvi, només la llegeixen una elite i els estudinats de literatura. Ah, pero, compareu l'estil de Thackeray amb el de qualsevol "fabricant" de best-sellers! I és que el públic actual s'ha acostumat a l'esquematisme de les series televisives, que és el que també li serveixen els autors dels llibres de consum. Tot aixo agreujat per l'existencia d'uns productors televisius i uns editors de novel.les que fan els seus productes com els ases els pets.

D'aixo que he dit, em sembla que es despren quin és el meu concepte del fet literari. L'espai no dóna per a més.

5) Com a traductor, sempre m'he posat al servei de la'utor, tot ptocurant de no esmenanr-li la plana i de mantenir la maxima fifelitat al seu text. Aixo no obstant, hi ha matisos de llenguatge que es fa molt difícil, si no impossible, de traslladar-los a un altre idioma, i que,

UAB 494 (3)
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

per tant, es perden pel camí. L'art, en aquests casos, resideix a buscar equivalencies en la llengua propia que puguin suggerir o provocar una impressió en el lector catala semblant a la que experimenta el lector de l'idioma original. Com que no en visc, de les traduccions, com que no m'hi guanyo la vida, arribat el cas, puc passar-me el temps que calgui per traduir una frase o un paragraf complicat. Aixo és fonamental, en aquesta activitat. Malgrat que et paguen a tant el full, mai no has de pensar que treballes a preu fet. Tanmateix, és aquesta una feina que exigeix una gran dedicació, constancia i una ferria voluntat. Per aixo em considero un manobre de la literatura.

Posat a triar, em decanto per autors o llibres que ja conec. Quan és l'editor qui m'ofereix l'obra, i aquesta no m'és coneguda, en faig una lectura previa, amatent a les dificultats de lexic o d'estil que pugui oferir, i sempre procuro de llegir alguna biografia de l'autor i algun estudi crític sobre la seva obra.

Quan vaig començar a traduir, escrivia a ma i després picava el text a maquina, tot fent-hi les esmenes que calgués. En acabar, repassava el text mecanografiat. Ara, escric directament a maquina i després corregeixo el text a ma.

Tret d'aquests aspectes més o menys mecanics, no em guio per cap metode ni per esquemes preconcebuts. La traducció literaria ofereix pocs problemes que siguin codificables. Cada llibre, cada autor, et presenta problemes nous, diferents, i, per tant, cal trobar solucions inedites. Haig de confessar que mai no he fet cap curs de traductorat i que sóc, probablement, molt intuïtiu.

6) Aquesta pregunta, potser esta a bastament contestada en els articles que he anat escrivint darrerament sobre la problematica nacional dels Paisos Catalans, apareguts a l'Aplec i reproduïts, com deia abans, per alguns periodics de Barcelona. Diré ara, només, que veig amb molta preocupació l'atac al moviment independentista catala, mitjancant l'aplicació de la flamant i desgraciada llei anti-terrorista. En nom de la seguretat de l'Estat o de la "sacrosanta unidad de la patria", amb eines com aqueixa hem vist com les operacions de defensa de l'Estat esdevenien terrorisme d'Estat, amb milers d'Homes, de dones i de criatures segrestats, torturats i assassinats impunement i sistematicament. Quna un Estat democratic té por que perilli la seva seguretat, senyal que no ha fet les coses massa com cal. Altrament, en té prou --i per mi, massa i tot-- amb la Constitució i les lleis del codig de justícia penal.

Quant a la situació política argentina, hauríem de menester molt de paper per analitzar-la. Et dire, solament, que després d'haver sortit de l'infern de la dictadura militar, tots els mals i totes les dificultats actuals ens semblen prou suportables, amb tal que no tornin mai més els "salvadores de la patria".

7) Jo diria que he estat obert a tota mena d'influencies culturals. Sóc més aviat enar-

UAB 494(4)
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

quic, enemic de les regles, de les normes, dels manaments, dels decalegs i dels compassos, aplicats a les conductes humanes. Per aixo m'han atret sempre els esperits lliures. En el terreny de la literatura, m'han colpit les obres de Camus, Sartre, Henry Miller, Joyce, Lawrence, Kafka, Ernesto Sabato..., per citar només uns quants dels moderns, i no esmento els de casa nostra perque sempre corres el risc de ferir susceptibilitats si te'n deixes algun al tinter.

8) La literatura catalana, a criteri meu, té plantejats, en general, els problemes que afecten la literatura d'altres paisos i, de més a més, els problemes particulars que es deriven de la situació anomala que ha viscut i encara viu la nostra terra, propia d'un país colonitzat: manca d'Estat propi; generalitzada manca de consciencia nacional; imposició per part de la metropoli d'una llengua i una cultura alienes; anormalitat en l'ensenyament del catala i en catala a tots els nivells; manca de mitjans de comunicació en llengua catalana ~~a tots els nivells~~, etc. etc.

Malgrat aixo, considero que el nivell de la producció literaria actual en llengua catalana és considerablement elevat. Sobretot en el camp de la novel.la, el progrés ha estat notable durant aquests darrers anys.

Cal, pero, que la gent s'habituin a llegir en catala, des del diari i les revistes periodiques fins a la novel.la de lladres i serenos, i per tal que aixo sigui realitat, cal que tinguin a l'abast una cosa i l'altra, pero, sobretot, que prenguin consciencia de quina és la seva vertadera identitat nacional.

9) Actualment, estic embrancat en la traducció de Of Human Bondage (De la servitud humana) de Somerset Maugham, que junt amb Allo que el vent s'endugué i Fira de vanitats constituiran les tres novel.les més extenses que hauré traduït fins ara.

I espero amb ansia que arribi el mes de maig, per assistir al Congrés INternacional de Teatre a CAtalunya, al qual he estat invitat, amb l'esperança de poder fer un salt per visitar les Illes, on no he estat mai, i coneixer els amics que hi he fet per correspondencia.

10) Continuar treballant (tinc un oferiment per traduir una o dues coses de Nabokov) i prosseguir lluitant i bregant per la consecució d'un bell somni: la independencia dels Paisos Catalans.

Jordi Arbones